

Politikai
röpiratok.

41.

44
298

BK.

ÁCS KÁROLY

RÖVID

ÉLETRAJZA.

ÖSSZEÁLLÍTÁK

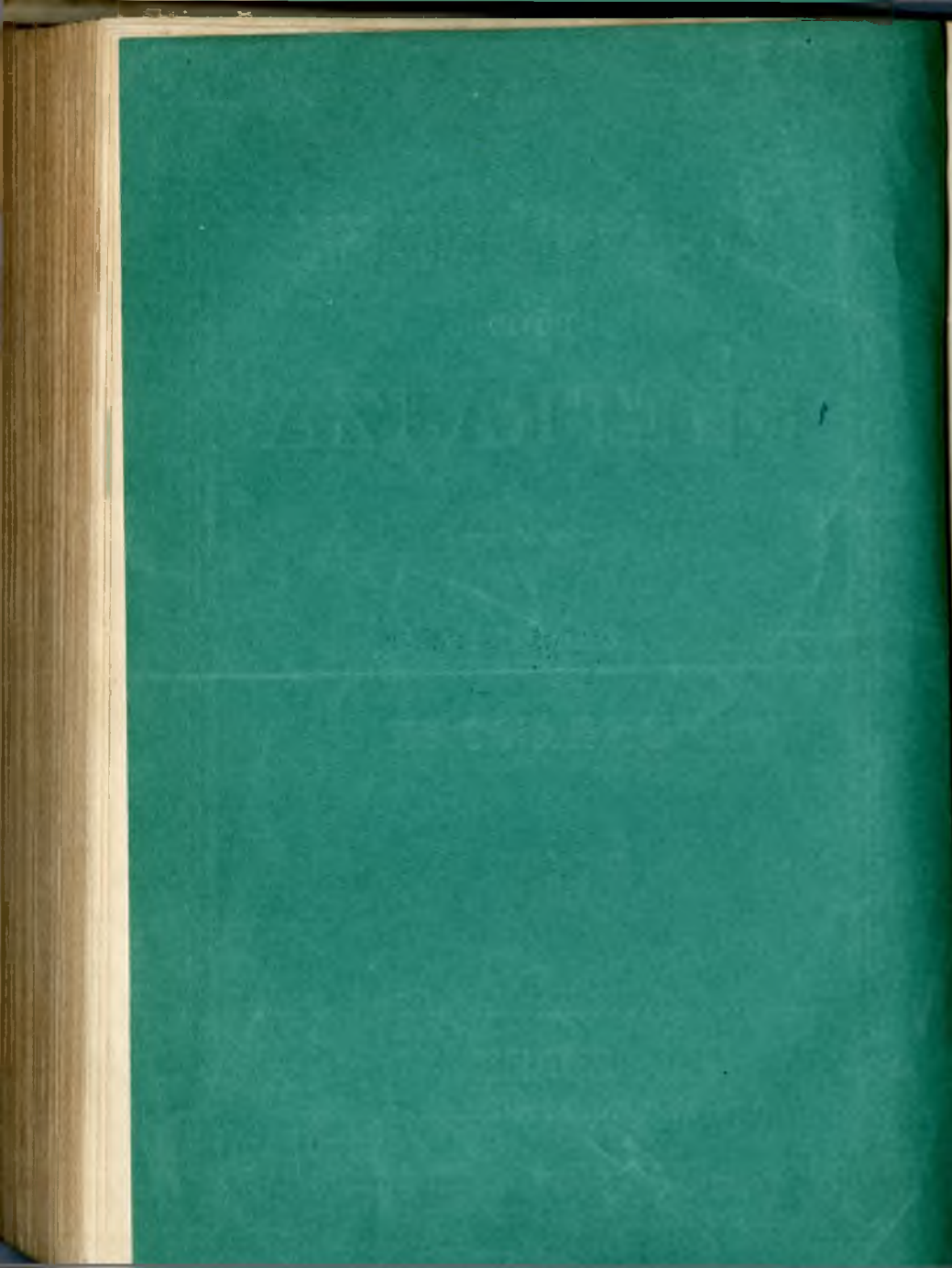
BARÁTJAI.

6.

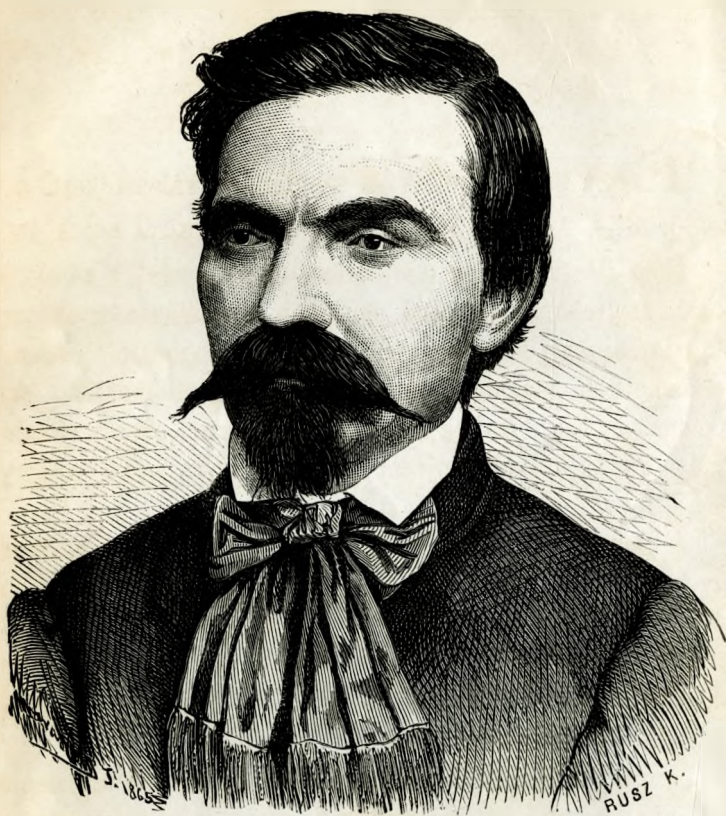
PEST 1865.

NYOMATOTT VODIÁNER F.-nél.

DR BALLAGI GÉZA.

Ács Károly.

Egyik polgártársunk, a szentendrei választókerület képviselő-jelöltje, Ács Károly életének vázlatos rajzát adjuk itt.

Nem dicsérest, nem tömjénezést szándékoznak e sorok; mert sokkal érettebbnek, sokkal önállóbb gondolkodásúnak tartjuk polgártársainkat, hogysesem azok ítéletét magasztaló szavakkal igyekezhetnők megvesztegetni. Szabad gondolkodásu, szabad működésü ember, bizalma koszoruját, a hazafi ezen legszebb jutalmát, annak szokta nyújtani, kit arra tiszta lelke meggyőződésénél fogva érdemesnek tart.

A magánéletben a bizalom egyik, sőt legfőbb feltétele az, hogy ismerjük egymást; ismerjük azt, kit szeretetünkkel, becsülésünkkel felruházunk, s gondatlan embernek, vagy ros z családapának tartanók azt, ki egész vagyonát, gyermekei minden örökségét oly ismeretlen kezekbe tenné le, melyek tisztaságáról, becsületes sáfárcodásáról nincsen biztosítéka.

Mennyivel inkább kell hát a politikai téren annak megismerését ohajtanunk, ki bizalmunkat kéri, vagy a kit azzal meg akarunk ajándékozni; kinek kezeibe a saját vagyonunknál s gyermekeink örökségénél drágább kincset: nemzetünk szabadságát, országunk függetlenségét, édes hazánk boldogságát s a jelen és jövő nemzedék üdvét ohajtjuk letenni!

A hajdankorból egy bölcszet emlegetnek, ki házát egészen üvegből építteté, hogy polgártársai bizalmát, becsülését megnyerhesse; mert jól tudta, hogy bárha minden, még háza rejtekében végbevitt tette is a világ szeme előtt megy végbe, de ő

soha sem fog tenni olyast, mi önmagához vagy polgártársaihoz méltatlan lenne.

Ily üvegházat szándékozunk mi is ezen életirati vázlatban építeni, hogy falain keresztül annak egész multját s jelenét láthassák, ki mint e választó-kerület jelöltje, polgártársainak bizalmát s szavát kéri.

Ács Károly született Pestmegyében az ugynevezett Kis-Bankháza nevű pusztán, melyet atyja haszonbérben birt. Ráczkévíben keresztelték meg, hol nagyatyja lakott, a ki e város főbírói hivatalát különböző időkben több évig, az ottani egyház főgondnoki hivatalát pedig egy huzamban 48 éven át oly rendíthetlen becsületesség- s igazságszeretettel viselte, hogy neve még mai napig is él a hálás nép emlékezetében.

Atyja, ki később Ráczkévíbe tért vissza lakni, szintén a nép igazai- s érdekeinek buzgó védelme által tüntette ki magát, a miért a nép által egy időben a népszószólói diszes tisztséggel ruháztatott fel, mely tisztén kívül egyháza ügyét is, mint egyháztanácsnok, sok időn át halálaig hiven szolgálta. — Károly gondos szüléi, mint minden gyermeköknek, ugy neki is tiszteséges nevelést kívántak adni. Az elemi iskolákat Ráczkévíben, a gymnasiális osztályokat Kun-Szent-Miklóson, a bölcsészeti és jogi tanfolyamot a kecskeméti főiskolában végezte. Mindenütt magára vonta a figyelmet tehetsége, szorgalma és erkölcsi jó magaviselete által.

Ezen szép tulajdonaival nem csak tanítóinak, hanem tanuló-társainak is általános szeretetét és osztatlan bizalmát annyira megnyerte, hogy nem fordult elő alkalom, melyen őt ki nem emelték volna. Igy történt, hogy tanuló-társai közt majdnem legifjabb létére Kecskeméten 1841-ben az ott alakult iskolai képző-társulat jegyzőjévé, 1842-ben pedig ugyanannak elnökévé, s e mellett a működvelő társulat pénztárnokává egyhangulag elvá-

laszták, mely társulatok létrehozása körüi is nagy tevékenységet fejtett ki.

Tanárai szintén folyvást hasonló kitüntetésekben részesítették. Főként érdemére szolgál az, hogy miután tanárai az oktatás iránt nagy előszeretettel fődöztek föl benne, a Pestmegye gyámsága alatt állott gróf Beleznay család egyik ivadéka növelésének vezetését — miről azonban másfél év mulva lemondott, — s ezen kívül a franczia nyelv nyilvános oktatását is ő reá, a még nem is 18 éves ifjura bízta. — Őt bízta meg rendszeren az iskolai énekhar számára a különböző alkalmakra szükségelt énekek készítésével, s hogy egyebet ne emlitsünk, az általa irt s csak 12 diszpéldányban nyomtatott üdvözlő versekkel nyitották meg Kecskeméten a most is fennálló és diszlő könyvnyomdát. Az ő indítványa s erélyes közremüködése folytán létesült az iskola kebelében a lapolvasó egylet is, melynek helyisége fölszerelésével szintén ő bizatván meg, e tekintetből nem csak ott helyben, hanem Pesten is fáradozott, mely alkalommal Bajzával ismerkedett meg, ki őt a költészeti pályára buzdította. — Két éven át egyik szerkesztője volt a „Calliope“ czim alatt hetenként irottan megjelent iskolai lapnak, melyben kiadott művecskéi közül a „Ne lopj“ s a „Mátkaleány“ czimű versek az 1842. évi Athenaeum czimű tekintélyes lapban kerültek a nagyobb olvasó közönség elé.

1843-ban Kecskeméten jogi tanulmányait befejezván, egyenesen Pozsonyba ment oly célból, hogy az országgyűlés üléseit látogathassa. Onnan 1844-ben Pestre lejöván, a magán- és váltójogi eljárásokban szerzett gyakorlatot s 1845-ben az ügyvédi vizsgát letette. Ezt megelőzőleg azonban Pestmegyének ugyanazon évi május 6-ikán tartott tisztujtása alkalmával a pilisi járásban tiszteletbeli eskütté tétetett. Hivatalában főtörékvése volt a megye bizalmát tettekkel érdemelni meg. Minden eljárását erély, pontosság, igazság, becsületesség s emberies bánásmód

jellemzék. A „Jelenkor“ czimü lapnak 1847-ben fölötte kimondott véleménye a legjobban tanuskodik azon ifju ember önfeláldozó buzgalmáról, ki tél idején, midőn a Duna jegét bokáig érő víz fedte, élete koczkáztatásával is átment a monostori szigetre, hogy az ottani szükölködők ellátására sürgetősen szükségelt pénzt és élelmi szereket átadhassa s a kellő intézkedéseket megtehesse.

E véleményt az 1847-iki „Jelenkor“-nak márczius 4-én megjelent 18-ik számából szóról-szóra átvenni s ide igtatni jónak tartjuk:

„Minden elvetett jó mag megtermi a maga jó gyümölcsét. Mult tisztujitaskor t. ns. Pestmegye rendei használatba vévén törvényeink azon korszerű engedélyét, mely által a hivatalviselés nem-nemesekre is ki lőn terjesztve, egy igen szép tudományos előkészületekkel bíró fiatal embert alkalmazának a végrehajtói pályára, ki jelenleg fiatal létére is oly dicséretes hévvel s czélszerű átgondoltsággal halad előre hivatalos működési terén, hogy tőle e pályán csak a legjobbat várhatni. Legközelebb e köznyomor idején buzgó eljárása következtében 500 szükölködő kap meleg táplálékot, mit ily önző kalmárszemléü világban, hol a népre csak akkor emlékezünk, midőn teherviselő vállakra van szükség, említetlen hagynunk nem lehet. E fiatal tisztviselő, ki nek népszerű tekintélyét nem hajdupálcza, hanem emberi bánásmód szerezte, neve Á. K. tiszteletbeli eskütt, Isten és emberiség jutalmazza őt érdemei szerint!“

Hogy a megyéhez intézett tudósításai mindig mily alaposak s kimeritők voltak, példa épen az inségi konyhák ügyében 1847. kelt, s a „Sürg.“ 1863. é. 203. számában mintakép felállítva idézett hivatalos tudósítása. Hogy a megye nem késett a főszolgabíró oldala mellett hivatalkodott tiszteletbeli eskütt iránt méltányos elismerését nyilvánítani, igazolja a „Jelenkor“ szintén 1847-ik évi 48. száma, hol a megye közgyűléséről szólván,

következőkép tudatja olvasóival Ács Károly rendes eskütté lett kineveztetését:

„Az idő délutáni egy óra felé haladván, pro coronide ő nsga a főispáni helyettes még néhány, időközben ürességbe jött tisztii állomásnak kinevezés általi betöltéséhez fogott. Így a pilisi járásban a megürült rendes eskütti állomásba a derék Ács Károly eddigi tiszteletbeli eskütti tétetett. Itt a hivatalképességet mindenkinék megadó 1844-iki törvény tiszteltetik.“

Csakhamar újabb kitüntetés várt a népszerű eskültre, ki már eddig is mint a népnek valódi barátja s jótevője mutatta be magát. Bekövetkezett a hazánkra, és annak népére nézve örökké emlékezetes 1848-dik év, s ennek tavaszán május 8-dikán választották meg a nép kebeléből az első szolgabirót — és ez Ács Károly volt. Hogy mily buzgalmat s tevékenységet fejtett ki a népnek a bekövetkezett új állapotok iránti felvilágosítása s a reactio által félrevezetetteknek jó utra terelése érdekében, arról tanubizonyságot tesz volt szolgabirói kerülete, tanubizonyságot tesznek Pestmegye jegyzőkönyvei.

Az 1848—49-diki vészterhes időszak alatt azok szilárd sorában állott, kik a megtámadott jog és szabadság, személy és vagyonbiztosság megvédése érdekeért életüket is készek voltak feláldozni.

Az 1849-ki febr. 11 én Kalocsán tartott népgyűlés által a „Solti járási választmány“ neve alatt felállított igazgatási bizottmány elnökévé, később márcz. 12-én Pest megyének akkor Kecskemétre áttett közgyűlésén főjegyzővé, május 14-én pedig a pilisi járás főszolgabirájává közakarattal megválasztatván, mindenik minőségben erély és kitartással teljesítette a hazafiui nehez kötelességeket. A nagy nemzeti csapás után földönfutóvá lön. Tizhónapi bolyongás után külföldre akarván kivándorolni, utjában elfogatott s börtönbe záratott. Az 1852. febr. 6-diki „Pesti Napló“-ban is megjelent haditörvénytészi itélet kimondá

felette a legnagyobb büntetést, mi embert sujthat. Ez azonban 6 évi várfogságra szelidített. Hosszu fogságának ideje alatt kiválólag az Európában lakó népek nyelveinek tanulmányozásával foglalkozott, s a többek között a török nyelvet is megtanulta. Börtönből lett kiszabadulása után helyreállván megrongált egészsége, Pesten Seltenreichné asszony leánynöveldéjébe a magyar irodalom és történelem tanárául hivatott meg, s mint ilyen, nyolcz éven át, a nőnevelés üdvös terén szerzett érdemeket. Az ifjuság számára irt művecskéi a „Kis Pajtások“ című füzetekben és az „Ifjuság lapjában“ olvashatók.

1857-ben barátja és egykori tanulótlársával Jókaival kezét fogva, a hazában lakó nemzetiségeknek a magyarrali testvérisítését, egyszersmind azok irodalmának megismertetéséé tűzvéni ki célul, e tekintetből az irodalom terére lépett, s több hazai lapban a szerb s oláh népköltészetet, nyelvet s irodalmat értekezés és fordítások által a közönségnek be is mutatta.

Hogy mily szép sikerrel működött, arról az 1858- és 1859-diki szerb és oláh lapoknak magyar lapokban is megjelent dicséretei, ugyszintén az akkori oláhországi igazságügyminiszternek Boerescunak hozzája intézett s magyar lapokban annak idején hasonlóképp közzétett baráti levele tanuskodnak.

1858-bana „Virágok a román népköltészet mezejéről“ című önálló füzetet, 1859-ben pedig „Magyar, német, olasz, román (oláh), cseh-tót és szerb beszélgetések“ című könyvét bocsátotta világ elé, melynek czélszerű és gazdag tartalma s helyes elrendezése minden oldalról elismeréssel találkozott. Mindkét munka első, tehát uttörő a maga nemében. Az olaszországi tudományos Akademia szintén elismerő levéllel tisztelte meg Ács Károlyt, s így az ő neve nem csak a hazában, hanem a hazán kívül is ismeretes.

1857-ben szemügyre vévén az ország állapotát s az akkori sajnós körülményeket, belátta, hogy főként az anyagi tér az,

melyen a nemzet java leginkább előmozdítható; tehát 1858-ban az első magyar általános biztosító társaság keletkeztekor ennek szolgálatába lépett s ott mint igazgatósági jegyző és központi levelező működött 1861-ig.

Ez évben a szentendrei kerület választóinak roppant többsége által rendkívüli lelkesedés között országgyűlési követté választatott. Valamint politikai pályáján mindig határozottan szabadszelleme volt, úgy az országgyűlésen is hű maradt egész életében vallott elveihez.

Ugyancsak 1861-ben az alkotmányosan szervezett megyénél központi bizottmányi taggá és törvényszéki ülnökké, ezenkívül Ráczevi és Szent-Endre városoknál tiszteletbeli képviselővé választatott. Hazájában Ráczeviben ezt megelőzőleg háromszor érte őt nevezetes kitüntetés. 1846-ban, midőn a megye részéről a városi szervezet kidolgozásával megbízott választmány elnökévé neveztetett; továbbá 1848- és szintén 1861-ben, midőn a ráczevi összes népség által tisztújítási elnöknek egyhangulag megválasztatott. Tisztét mindkét ízben oly helyes tapintattal töltötte be, hogy a választások a nép legnagyobb megalégedésére ütöttek ki.

Az országgyűlés feloszlata után az akkor alakult Pannónia magyar viszontbiztosító intézet titkáraul választatott meg, mint ilyen mai napig ezen működésével külföldre is nagy mértékben kiterjeszkedő hazai intézet ügyei vezetése s kezelésével foglalkozik.

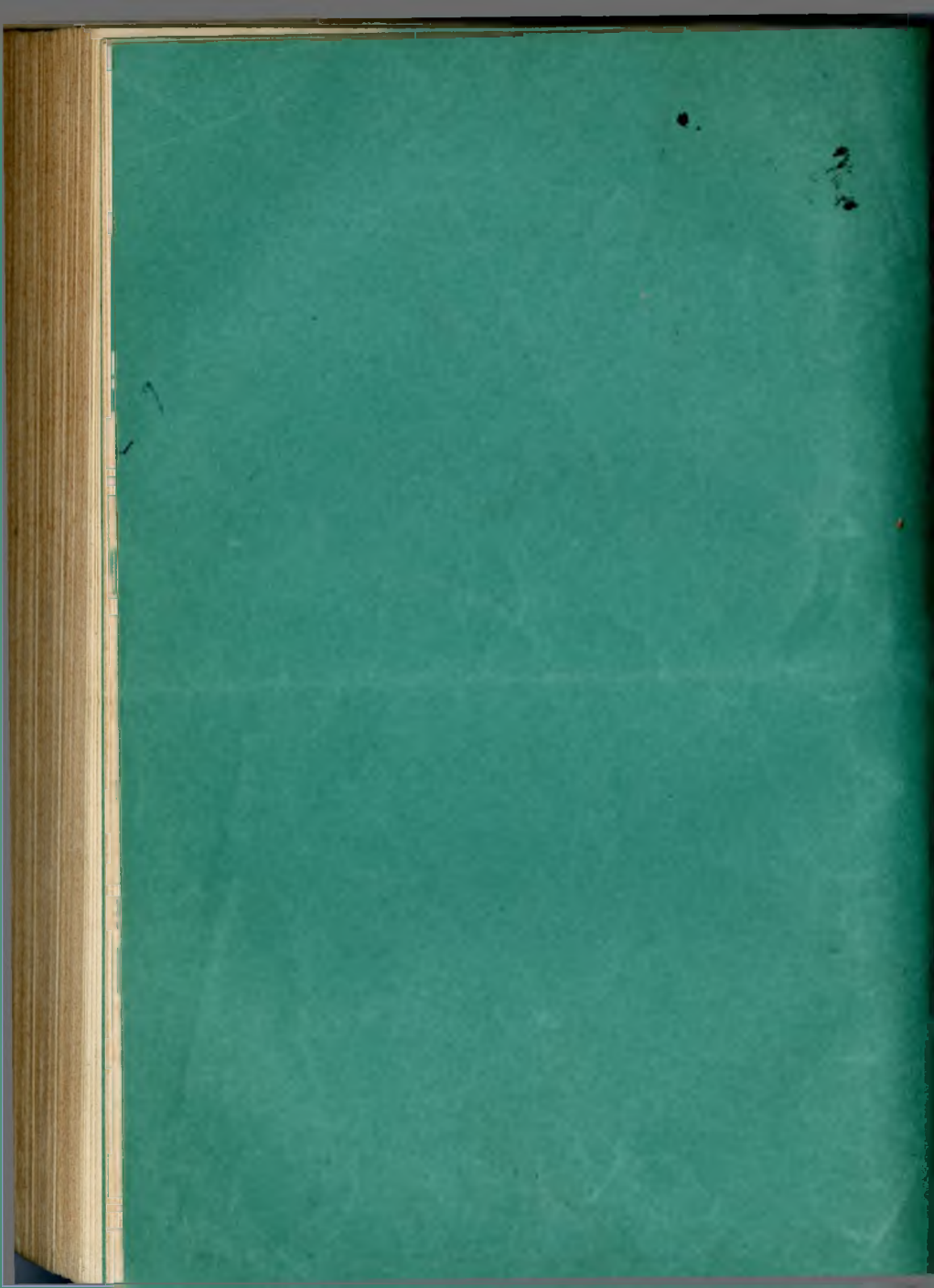
A soroksári Duna-ágon létrehozandó gőzhajózás már 1861-ben kedvencz eszméje volt, mely több jeles hazafi pártolása s az ő buzgó közreműködése mellett 1863-ban valósult is. Sokféle ágazó munkássága kiterjed az anyagi kérdések között a biztosításiügy olykori tárgyalására is, miről a „Hon“-ban X jegy alatt megjelent cikkei tanuskodnak.

Hogy mennyire törekszik általában tettel is előmozdítani a népet, a haza javát, arról mind a hazai lapokból, mind azokon kívül nem egy alkalommal lehetett meggyőződést szerezni.

Hány hazai vállalatot, intézetet s jótékony egyletet tudnánk elősorolni, melynek vagy alapító vagy részvevő tagja! De elvét kívánjuk követni: „a mit jobb kezed tesz, ne tudja azt balkezed“, és azon reménnyel fejezzük be életírását, hogy ő, ha Isten erőt ad neki, még kétségkívül sok szép és jó tettel ékesítendi hátrálévő pályáját.

Ezen hű életrajzi adatokból látható, hogy Ács Károly tetőtől talpig becsületes, sokoldalulag képzett, tudományos férfiú, értelmes, tevékeny, szilárd jellemű, következetes és megpróbált hazafi, ki hona s a nép boldogságaért minden áldozatra kész. Ő mint tanár s volt nevelő gyakorlati ismeretekkel bir a nevelés és oktatás terén, s különösen elhanyagolt népnevelésünk felkarolását hathatósan sürgeti, — mint volt bíró és közigazgatási hivatalnok a leglelkiismeretesebb s legemberiebb eljárást tanusítá, — mint volt országgyűlési képviselő teljesen megfelelt választói bizalmának, — mint igazgatási tisztviselő a biztosító társulatnál szorgalom-, ügyesség- és szakavatottsággal működik, — mint író igen gyakorlatilag hatott a nemzetiségi surlódások kiegyenlítésére és így a nemzetiségi kérdés szerencsés megoldásának útját tetteg egyengeté, — végre mint emberbarát számos jótettel halmozá el embertársait.

Mindezen szép és nemes tulajdonoknál fogva teljes mértékben megérdemli a szentendrei kertület választóinak bizalmát, kik őt az országgyűlési képviselőség elvállalására tömegesen felszólíták, de akiket ő hivatalanul soha meg nem keresett. Általában multja és jeles programjából ítélve, minden tekintetben hivatva van közreműködni a legközelebbi országgyűlés fontos teendőinek eredményhez vezető elintézésénél.

41
299

OLASZORSZÁG

ÁLLAMI ÁTALAKULÁSA

KÜLÖNÖS TEKINTETTEL DÉLOLASZHONRA.

POLITIKAI, TÁRSADALMI, EGYHÁZI ÉS KATONAI
TANULMÁNY

EGY VOLT TÜZÉRTISZTTŐL.

A fordítás jogát szerző magának tartja fenn.

PEST.
KIADJA STOLP.
1865.

